

”Debriefing” psykologisk genomgång

Det gläder oss mycket att Läkartidningen (nr 15/97) nu tar upp användningen av »defusing» och »debriefing». Vi är helt ense med redaktören om att orden i vårt språk är »främmande fåglar» som inte passar in i vår svenska språkmiljö, och tycker att det vore tacknämligt om de äntligen kunde ersättas av svenska ord. Tyvärr har vi sett hur de engelska namnen mer och mer används i olika sammanhang och också ges underliga böjningsformer. Sålunda har vi hört uttryck som »att debriefa» för att inte tala om »debriefers» eller »debriefare». Detta ger ett löjes skimmer åt begreppen vilket är olyckligt, inte minst om det skulle leda till att den stödåtgärd som begreppen står för skulle falla i onåd.

Norsk påverkan?

Vi har själva sedan mitten av 1980-talet, då vi började att arbeta med kris- och katastrofberedskap (vid den enhet som numera kallas Centrum för kriskunskap) försökt hålla oss till det svenska språket både då vi undervisat och då vi genomfört personalstödande insatser efter extrema påfrestningar. Det har emellertid inte varit någon lätt uppgift, eftersom allt fler under årens lopp – efter att ha deltagit i kurser ledda av norska experter eller deras svenska elever – lärt sig att säga »debriefing».

Att »defusing» och speciellt »debriefing» fått en sådan genomslagskraft här hos oss kanske hänger samman med att det tidigt anammades av manliga, tekniska yrkesgrupper såsom militärer, brandmän och poliser. För dessa var det kanske mer lättmält att godta hela konceptet om man använde en utländsk benämning som låter som en teknisk term och som inte direkt visar att det handlar om psykologi.

Skulle underlätta debatten

En bra svensk översättning av termerna skulle förhoppningsvis så småningom underlätta den nu ibland något inflammerade debatten i vårt land om vilket stöd olika »hjälpargrupper» kan behöva i samband med och efter extraordinära insatser i tjänsten. Detta förutsätter dock att termerna

också accepteras hos alla de olika yrkesgrupper som kan bli involverade i samband med kris- och katastrofsituationer.

I Sverige har »defusing» respektive »debriefing» ofta kommit att betraktas som liktydiga med speciella metoder eller tekniker för stöd till olika hjälpargrupper. Med hjälpare menar vi alla dem som i tjänsten eller utifrån en frivilligorganisation medverkar i räddnings- och hjälparbete i samband med stora olyckor, katastrofer eller andra kritiska händelser.

Ordet »debriefing» har kommit att stå för allt ifrån rent faktamässig avrapportering efter utfört uppdrag eller arbetsledarledda eftersnack till mer professionellt ledda strukturerade gruppsamtal. På senare år har vi dessutom erfarit att vissa personer i Sverige talar om »debriefing» som en behandlingsmetod för direkt drabbade traumatiserade personer.

Avtraumatisering missvisande

Vi är helt eniga med redaktören om att den bästa svenska översättningen av »defusing» i de sammanhang vi talar om är *avlastande samtal*. När det gäller »debriefing» är vi emellertid inte glada över förslaget med *avtraumatisering* som översättning. Vi uppskattade inte heller den översättningen i artikelserien i Läkartidningen 1992–1993. Vi skrev själva en artikel i serien och upptäckte att »debriefing», som använts som synonym inom parentes till vår egen benämning »psykologisk genomgång», översatts med avtraumatisering.

Skälet till att vi inte tycker att avtraumatisering är en bra översättning hänger samman med att läsaren skulle kunna tro att insatsen förmår att oskadliggöra traumat hos den eller de personer som blivit traumatiserade. Det finns visserligen de som hävdar att »debriefing» kan ha en sådan verkan, men det finns inga belägg för det. Har en psykisk skada väl uppstått behöver man ta till andra och mera omfattande, individuellt avpassade metoder för att hjälpa en traumatiserad person. Syftet med den »psykologiska genomgången» är att den personal som varit med om en påfrestande insats skall få möjlighet att prata igenom det man varit med om, framför allt

för att förebygga intra- och interpersonella problem.

Psykologisk genomgång

Vi använder sålunda inte begreppet »debriefing» utan hellre »psykologisk genomgång». Detta är inte en perfekt beteckning men säger ändå klart vad samtalet handlar om, dvs att gå igenom en påfrestande händelse och ta upp hur denna psykologiskt påverkat och berört de inblandade. Vi kallar oss naturligtvis inte heller för »debriefare» utan använder oss av det enkla svenska ordet »gruppledare».

Abbe Schulman
överläkare, enhetschef

Eva Håkanson
leg psykolog, leg psykoterapeut, Centrum för kriskunskap, Samhällsmedicin Syd, Huddinge

Desarmering och slutgenomgång

Yngve Karlsson tar i Läkartidningen 15/97 upp termerna »defusing» och »debriefing». »Defusing» kommer från det engelska substantivet »fuse», som (förutom el-säkring) betyder tändsats, tändhatt eller stubin. Härifrån härleds verbet »to fuse», dvs att armera eller aptera en tändsats t ex på en granat, och härav »defuse, defusing», dvs att avlägsna tändsatsen, alltså *desamera, desarmering*, termer som redan ingår i det svenska allmänspråket. (I svenskan är ju inte, som i franskan, ordet synonymt med avväpna, vilket gör saken enklare för oss.) Ordet är alltså precis samma som i engelskan och borde duga till att täcka också det psykologiska begreppet.

»Debriefing» härleds från substantivet »brief», dvs sammanfattning, som gett verbet »to brief, briefing», enligt Oxford Dictionary i detta fall »instruct (air crews etc) with regard to raid etc», alltså genomgång inför en uppgift. »Debriefing» kunde då på svenska förslagsvis bli *slutgenomgång*.

Yngve Karlssons inlägg ger också allmänna synpunkter på bildning av nya facktermer. Han skriver med föredömlig tydlighet hur det primärt tillkommer »specialisterna inom ett område (att) enas om inne-

börden i en ’ny term’. Först efter detta föreslår t ex Läkarsällskapets språkkommitté vid behov ett ord som passar i svensk språkmiljö och kan böjas och uttalas på svenska.

Peter Wahlberg
professor, Mariefhamn

Avtändnings- samtal?

Visserligen vet jag föga om denna verksamhet men en sådan utmaning kan helt enkelt inte lämnas oförsökt.

Enklast verkar kanske »defusing» att vara. I ordböcker finns många betydelser, dock ingen i samband med samtal. De som möjligen kan föra tanken åt det hållet är »desarmering» och »oskadliggörande». Även »fuse» är mångtydigt med motsägande betydelser såsom »tändrör» och »säkring».

Den äldsta betydelsen torde vara »lunta», och den första gång »defusing» utfördes var troligen av en gammal artillerist som med fara för sitt liv ryckte ut den brinnande luntan ur en felriktad eller felladdad kanon och därigenom förhindrade en katastrof. Fullt så farligt är det kanske inte när det är tid för »defusing»-samtal men det är kanske en »desarmering» det är fråga om.

Jag har två ord att föreslå: båda för tanken till målet för samtalet. Felet är att de nog behöver citationstecken eller – åtminstone i början – förklaring. Orden är *avtändning(-ssamtal)* och *avspänning(-ssamtal)*. Jag föredrar det förra, som låter lagom kraftfullt för att passa i det dramatiska sammanhanget.

Kort genomgång eller samtal?

Svårare är kanske att finna ett ord för »debriefing». Vanligare är ju motsatsen »briefing» som förekommer så gott som dagligen. Tar vi bort i sammanhanget helt orimliga betydelser såsom »påvligt brev» så har väl alla översättningarna något av betydelsen »kort information» eller »sammanfattande redogörelse».

Med utgångspunkt i detta skulle man kunna tänka sig kort *genomgång* eller helt enkelt *samtal* (gruppsamtal)? Det kan ju kombineras med vidare upplysning såsom »kort», »med ledningen», »för ömsesidig information» etc.

Bertil Staland
överläkare, Falkenberg